

Ese de doa ori intr'o luna, adeca in l si 15 dupa c. v. in formatu de o cola si 1 1/2.
Atātu manuscrip-tele cātu si banii de prenumeratiune sē se adreseze la redaptiune, localulu acestei a: Strat'a postei vechie nr. 1. etagiulu l. nr. 96

AUROR'A ROMANA.

Foia beletristica.

Pretiuulu de prenumeratiune pentru provinciele austriace: la anu: 5 fl. la 1/2 de anu 2 fl. 50 cr.; pentru Romania si strainetate la anu 6 fl. 20 cr., la 1/2 de anu 3 fl. 10 cr. v. a. — Prenumeratiune la trei lune nu se primesce.

Anulu I. 1863.

Nr. 9.

Pest'a 1/13. Malu.

La Romani'a.

mama generósa cu braticle ranite
De-a vitregiloru plage, infipse in eresu,
Mai ai sē suferi anca lá relele cumplite,
Acum, candu fii-ti insi-si pe tata si-au alesu ?
Dór' fati'a-ti veneranda sî acuma-i invelita
Cu doliulu celu de jale, ce atunci l'-ai imbracatu,
Candu steu'a romanimei plecandu-se obosita
Pre tine veduvita in lacrimi te-a lasatu ?
Au nu-ti innóta peptulu pr'in valuri de suspine,
Candu vedi, cá fii-ti insi-si in cete s' au 'nsotitu
In contra unui nume, ce póte sē aline
Dorerea, — óre cine la ast'a i-a intetitú ?
Sî nu li vine óre la fii tei in minte
De Rom'a gloriósa, cá-atunci s'ast innaltiatu,
Candu fii ei cu totii, cu toti aveau-unu parinte,
Pre care cu marire sî 'n ceriu l'-au salutatu ?
Uitatu-ai de marirea, ce-ajunse pan' la sóre,
O ginte gloriosa, — nepotii lui Cuirinu
Pastrá-veti alu vestu nume sî-atuncia cu decóre,
Candu sciti, cá-aveti in frunte unu tata neromanu ?
O, nu nutriti metechne asupra-unui parinte,
Cá-alu vostru nume mare in lume e laudatu,
Sî nu convine, credeti, sē fiti de instruminte
La crud'a neunire, dé care ati scapatu.
Aducetî-ve aminte de numele eterne,
Ce lumei le lasara Michaiu sî unu Stefanu,
Sē fia nepetate de negrele metechne,
Pastratî-le ca sante, cá-su nume de Romanu !

(Vien'a.)

I. Papiu.

Unu balu mascatu in Bucuresci.

(Novela.)

(Urmare.)

„**E**u, nevediu de nime, me asiediai intr' o departare langa unu arbore umbrosu; aci eramu singuru si curiosu se audu conversarea loru.“

„Aventur'a acest'a devine d'in ce in ce totu mai interesanta si curiosa,“ lu intrerupse Ionu.

„Zoie, scump'a mea! — incepu cavalerulu, — tu esci demna de tota laud'a, tu posiedi unu carapteru admiraveru,“ continua Barbalu.

„Cum asia amate Constantine? — aeest'a era numele cavalerului.“

„Tu ai respinsu pentru mine amorea unui teneru, carele te adora.“

„O, nu mai aminti numele lui.“

„Vedi, Zoi'a mea, acelu teneru monstrosu, carele ar' pote figura in balulu venitoriu, fara se se imbrace in vre-o masca, de poiatia, nu s'a rusinatu a te peti pe tine, pe tine angeru pamentescu, care esci steu'a Romaniei!“

„Acuma nu mai potui rabda obraznici'a lui — dise Barbu — de trei oriscoseiu revolverulu d'in pozunariu, se me resbunu, inse mintea mi-a dictatu altucum.“

„Ca unulu, ce n'a auditu conversarea loru, mi indreptaiu pasii spre ei. Dupa ce amu salutat pe Zoie, carea me intimpinu cu o recela nespusa, era companionulu ei cu o suridere despretiutore, diseiu: „Domniora, acestu locu, umbritu de arbori, ce-si impreuna mirosulu loru cu cantatulu celu farmecatoriu alu filomelei, e celu mai placutu si pare alesu pentru amorisati si pentru aventori.“

„Dreptu ai domnulu meu,“ mi respunse ea,.... „dora pe Dta amorulu te-a condusu aici?“

„Ieti ostenela, domnulu meu,“ adase Constantinu suridiendu cu viclenia, „si vina in tote dilele in loculu acest'a si peste scurtu vei vede, ca amorulu si fantasi'a, ce-ti rode anim'a va evaporu d'in mintea Dtale.“

„La cuvintele aste-i-aruncaiu manusi'a, — elu o primi... puseramu terminu pe mane deminetia la 9 ore.... duelulu se detiermuri se fia cu pistole.“

„In diu'a urmatoria amendoi, insotiti de secundantii rogati, ne infatisiaramu in loculu destinat. Secundantii mesurara distanti'a si dederu semnulu de atacu. Cavalerulu, ca provocatu avu dreptulu se descarce intaiu; descarca, inse nu me lovi; descarcaiu acuma eu, inse nici eu nu-lu nimerii.“

„Secundantulu contrariului meu, unu ofieriu de la artilaria, propuse se ne mai batemu odata castigandu eu dreptulu de a descarca iutaiu.“

„Descarcaiu, inse pre cum se vede numai in aeru; descarca si elu, inse eu remaseiu nevatemat. Dar' se vedi acuma, frate, batjocura si rusine, — pistolulu lui era implutu cu pene, cari tote sburau acum spre mine.“

„Ast'a e intemplanca cea fatala, carea-mi cere tote poterile spre o resbunare grozava, carea voi se-o esecutezu astadi. Eu mi pretiuescu mai multu onore, decatu vietii si mai bine voi se moru, decatu se traescu batjocuritu si petatu.“

„Amice Barbule,“ dise acuma Ionu, „amu ascultat cu atentiune vorbele tale, cari au storsu d'in mine cea mai adenca compatimire. Portarea cavalerului Constantinu a fostu intr' adeveru miserabila, inse Zoiei nu-i poti baga vina. D'in epistol'a ei ai potutu pricepe,

că ânim'a ei nu bate pentru tine, ea nu te iubesc. Dreptulu ânimei e santu și inviolabilu; ânim'a nu se pote intarîta spre amoru. Tu ai iubit și te-ai insielatu in iubirea ta; Zoie nu ti-a marturisitu nici odata amore, ea nu te-a insielatu. Respunsulu ei ti-a deschisu ochii, și tu devue sê-i fî multiamitoriu.“

„O iubite Ione, amendoi au fostu fauritorii batujocurei și rusînei mele, amendoi devue sê semtiesca resbunarea cea drepta a unui barbatu nobilu. Eu voi sê li aretu, câ mai multu dispretiuescu vietî'a, de câtu onorea.“

Ionu facu semnu caretei și acest'a numai de câtu îi râpi câtra cetate.

II.

Orologiulu suná de pe tote turnurile Bucuresciloru or'a siepte; zuruirea pomposelor carutie conturbau linisceea noptii intunecosc. In orasiulu intregu pregatiri grozave, numai intr' unu castelu de stilu bizantinu domniá linisce, numai aci nu se poteá oservá nici unu semnu, câ in noptea acest'a se va tiené celu mai stralucitu balu mascatu.

Intrati cu mine, stimatiloru cetitori, ca sê scrutâmu caus'a liniscei.

In etagiulu intâiu, in o chilia câtu se pote de pomposa, galanta, inzestrata cu mobile de celu mai bunu și modernu gustu, reversata de unu luesu nespusu vedemu innaintea clavirului o coconitia intonandu nisce piese triste, a caroru resunetu incantá totu castelulu. Ea erá atâtu de distrasa, incâtu nu oservá, câ unu barbatu cu cea mai mare linisce intrá d'in chili'a laterala, ocupá locu in scobitur'a ferestrei, ce erá acoperita cu perdele, cari impedecau lumin'a lustreloru de a strabate pe strata.

Coconiti'a nostra, dupa ce fini pie-sele amintite, si parasi loculu și punendu-si manile peste o-l-alta suspinâ. In positiunea ast'a erá mai multu angeru,

decâtu fiintia pamentesca; cautatur'a ei ar fî fostu in stare sê domolesca și pe tigrulu celu mai rapitoriu, statur'a ei cea nalta și nobila, pêrulu celu negru, care acoperiá umerii ei albi ca neu'a și ochii cei negri și ageri o faceau mai frumosa, decâtu o gratia, mai frumosa, decâtu Auror'a. Fati'a ei, pe carea alta data se jocau doi crini, erá acuma gal-feda și dóra toemai pentru acea mai interesanta. Ea erá simbolulu frumsetiei orientale.

„O parinte tiranu, o scumpa Romania,“ suspinâ ea, „eu ve voi parasi pentru totudeuna!“

Acuma smâci clopotielulu si servitóri'a numai decâtu intrá.

„Spune Mariórei, câ o poftescu la mine,“ dise coconiti'a nóstra.

Mariór'a veni. Acest'a erá o féta d'in o familia odata avuta și nobila, inse sortea cea vitrega despoiandu-o de parinti o aruncá in bratiile miseriei. Parintele eroinei nostre traindu in amicétia cu parintii Mariórei o luá langa sine și acest'a erá amic'a intima a coconitiei castelului.

„Mariora“ incepu coconiti'a, „eu, de candu te cunosc, nu m'amu indoitu despre iubirea ta, nici m'amu insielatu in credinti'a si amiceti'a ta. Tu cunosci tote secretele mele. Acuma te rogu, te aploru sê-mi faci unu servitiu, inse greu.“

„De servitiulu acest'a ar fî incociatu cu vietî'a mea si atuncia l' asiu implini, scumpa coconitia,“ o intrerupse Mariór'a.

„Asculta-me, — continuá coconiti'a — tu cunosci legatur'a, ce esiste intre mine si intre Constantinu, tu scii, câtu de multu ilu iubescu, și câ'amorea mea nu cunosce margini. Éca pennulu amorei mele. Acestu ânelu léga anim'a mea de a lui. Parintele meu promise ânim'a mea altuia, carele se póte laudá numai

cu numele celu stralucitu și cu avuția enorma. Insușirile lui cele-l-alte sunt cele mai debile și miserabile. Afara de aceste eu n'amu ochi sê-lu vedu.“

„Cum, domnulu nostru ar poté face acést'a?!“ o intrevorbise Marior'a.

„Ambitiunea și superbi'a cea incarnata e o bóla a nobilimei, dulce Mariora, carea nu cunosce și nu cere alta ce-va, decâtu numai nume stralucitu și avuția. Ce e drepu, Constantinu nu e d' între boerii cei mai de frunte ai Moldaviei, nici se poté laudá cu o avuția mare, possiede inse tote insușirile, ce facu pre unu barbatu, mare și bravu.“

„Scumpa cocona, ti marturisescu, câ nime nu e asemenea lui,“ dișe Marior'a.

„Parintele meu mi-a amenintiatu, câ me eschide d'in tóte ale sale, și câ me trimite in monastire ca sê fiu calugariția, deca nu-mi dau man'a și ânim'a alesului lui Barbu, inse eu nu voiú sê devinu viptim'a voiei lui. Eu nu iéu velulu calugarescu, nici voiú fí invecei soti'a lui Barbu. Eu amu joratu lui Constantinu, precum și elu mie amóre și credinția eterna, și nu este nici o potere de a rumpe joramentulu acést'a. Eu me semtu inca destulu de tare de a asteptá eschiderea d' in numele și bunulu stramosiescu. Voiú parasí cu ânima liniscita castelulu acést'a, voiú parasí capital'a, voiú parasí scump'a mea patria, ca drep-tulu ânimei se pota triumfá.“

„Mariora, pentru noi e totu minutulu scumpu, de acea mergi și spune betranului secretariu Iov'a, câ indata, ce va diarí o caruția oprindu-se la coltiulu celu de catra resaritu alu castelului sê te inșiintieze. Tu pana atunci fii gata cu ale tale. Cu acea caruția mergu la balu, unde voiú figurá ca baiadera, éra Constantinu ca pasia turcescu. Caruția se va întórce indata indereptu, și va asteptá in loculu amintitu. Tu, candu Iov'a ti va dá semnulu, vina cu ea la

coltiulu castelului vornicului F., și me astépta acolo, câ eu, insotita de Constantinu, voiú veni dupa finirea balului și amentrei vomu parasí Bucurescii. Cele-l-alte le vei scí dupa acea; Ddiu eu tine...“

Marior'a se departá.

Coconiti'a Zoie se puse éra la claviru și intoná o piesa, carea éra cu atâtu mai petrundictoria, câ-ci virtuos'a nostra o petreceá cu lacrimi și suspine.

Barbatulu, ce éra ascunsu dupa perdele și asia audise discursulu între Zoie și Mariór'a, esí totu in acea linisce, precum intrase și neoservatu de eroi'n'a nóstra. Elu éra parintele Zoiei.

Aristocratulu superbu intrandu între blastemári și injurári cumplite și neintrerupte ca o hiena selbatica in chilielile sale cele lucuose plani o resbunare diavolesca.

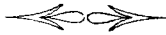
Acuma intrá flacâulu și insinuá pe Barbu C... Elu facú semnu sê-lu introduce.

„Domnulu meu,“ dișe Barbu, „eu, caruia DTA ai promis man'a fetei D. Tale, Zoiei, fui micșioratu și batujocuritu de unu proletariu, de unu hotiu d'in Moldavi'a, cu care Zoie se afla intr'o legatura pecatosa. Acestu omu de nimica a petatu castelulu acést'a, pe coconele cele frumose și nobile ale capitalei; acestu blastematu si-a facutu risu d' in semtiemintele mele și si-a batutu jocu de person'a mea. De acea amu venitu sê-Ti spunu, câ tote aste voiú sê le resbunu.“

„Fii binecuventulu fiulu meu. Eu inca amu sê-Ti impartesiescu ce-va, și acést'a te va conduce mai usioru la implinirea scopului teu,“ și elu îi facú cunoscutu ceea ce se petrecuse între Zoie și Marior'a și ce elu audíse fiindu ascunsu dupa perdele. „Fiule, nu avemu tempu de perdutu,“ continuá elu, „sê ne îmbracâmu in vestminte dervisesci,

câ devue sê mergemu la balu. Ací suntu
mai multi pumnali, alege-ti unulu; un-
ple revolverele, câ avemu astadi de fa-
cutu cu unu pasia sî cu o baiadera. Noi
nu vomu asteptá finitulu balului, cí
vomu parasi mai curendu sal'a de jo-
catu, ca nu pasi'a d' impreuna cu baia-
der'a esîndu pe alta usia sê ne nimicesca
totu planulu. Loculu intelnirii nostre e
castelulu vornicului F., unde îi vomu
asteptá.“

(Va urmá.)

Ieri séra.

(Domnisiorei Aur in S. in memori'a dîlei de 8 Maiu.)

Luci'a luna 'n farmecu dulce
Linu se leganá,
Radi'a-i blanda preste lunce
Verdi se reversá ;
Orizonulu in tacere
Mare imbracatu,
Sub a noptii aripi grele
Geme ne 'ncetatu.

Riulu singuru colo 'n vale
Dulce murmurandu,
Cu-alu meu doliu, cu-a mea jale
Se plangeá sioptindu,
Câ-ci d'in tota lumea mare
Animiór'a mea
Numai singura 'n tristare
Repede bateá.

Radimatu standu de o stanca
Meditamu profundu,
De-ti aduci amiute anca
Scumpa de-unu cuventu ;
Candu in dulce fericire
Peptu-mi palpitá,
Und'a lina de iubire,
Candu-lu legana ;

Ochiu-ti negru ca vapaea
Steleloru ardeá,
Sî ca foculu, ca schinteu'a
Sinu-mi aprindeá ;

Fruntea-ti blanda, ca sî lun'a
In vestalu eteriu,
Erá crinulu d'in cunun'a
Steleloru pe ceriu ;

Candu cu capulu radimata
Standu pe alu meu sinu,
Te mirai cum de odata
Cresce in suspinu ;
Si la dulcea-ti intrebare :
Ce amu suspinatu, —
Ti-a respunsu o sarutare,
Prim'a, ce ti-amu datu ;

Ca zefirulu pr' intre frunze
Dulce siovaindu,
Mi siopteá sî-a tale buze,
Scumpa, unu cuventu ;
Filomel'a, ce-audindu-lu,
Cu unu versu cerescu
Striga repetîndu cuventulu.
Vecinicu te iubescu.

Dîle trecu, omeni se schimba
Ce e statatoriu ?
Lun'a insu-si de se primbla
Nu s' ascunde in nuori ?
Ca unu visu peri momentulu
Celu mai minunatu,
Tu de mine si cuventulu
Dulce, te-ai uitatu.

(Vien'a.)

Turturelu Codrianu.

Ospitalitatea remunerata s'eu Nunt'a risipita.

(Novela d'in „Decameronu“ de G. Boccaccio.)

(Urmare.)

„Tu intr' adevèru plecu, dar' cine scie mai intorná-me-voiu s'eu bá, pentru-cá multe mi se potu intemplá, pentru acea ceru de la tine s'eu mi faci numai o singura placere: ca adeva, ori ce se va intemplá cu mine, tu s'eu nu te mariti, deca nu vei primí nici o scire secura despre vieti'a mea, pana nu va trece tempu d' unu anu, o luna s'eu o di incependu d' in diu'a de astadi, in care plecu.“

„Domnule Torello,“ respunde domn'a plangandu, „nu sciu, cum voiu poté eu suferi dorerea, in carea me lasi s'eu te duci; dar' deca vieti'a mea va fi mai tare, decâtu dorerea, ér' DTale Ti se va templa ce-va, traesce si mori cu ánima liniscita, cá-ci eu voiu traí s'eu voiu mori ca muiera lui Torello s'eu cu aducerea aminte de elu.“

„Domna,“ d'ise domnulu Torello, „sum prea convinsu, cá încátu depinde de la DTa, ceea, ce-mi promiti astufelu vei s'eu face. Dar' DTa esci o muiera tenera si frumoasa si de vicia mare, DTa esci virtúosa si virtutea DTale e cunoscuta tuturoru; astufelu nu me indoescu, cá ne mai aud'indu-se nimicu despre mine, Te voru cere de muiera multi barbati veduti si nobili de la fratii s'eu rudele DTale, s'eu DTa nu Te vei opune svaturiloru loru tocmai s'eu vrei, ci de sila va trebui s'eu li faci pe voia. Ast'a e caus'a, pentru-ce ceru eu de la DTa numai acestu restempu s'eu nu mai multu.“

„Eu voiu face totu,“ d'ise domn'a, „ce voiu poté d'in cele, ce Ti le-amu promis, si deca voiu fi silita s'eu facu altumintrea, de secura voiu ascultá celu puçinu de cele ce Dta mi impuni. Eu rogu pe Ddieu s'eu n' ajungi nici DTa nici eu pana la atátu-a in acestu restempu.“ Dupa aceste cuvinte domn'a imbratisiá plangandu pe Torello, si-trase unu inelu de pe degetu si i-lu dede dicandu: „De se va intemplá s'eu moru eu mai nainte de a Te mai revedé, adu-Ti aminte de mine, candu Te vei uitá la acestu inelu.“ Elu luandu-lu incalcá pe calu s'eu luandu-si de la toti remasu bunu o luá la drumu, s'eu ajungandu la Genu'a cu suit'a lui se sui pe o galera, o luá pe mare s'eu in tempu scurtu ajunsese la Acri, unde se impreuná cu cecca-l-alta óste a crestineloru.

Dar' in óste erupse indata o bóla infiorátore si moriau fórtè multi. In tempulu acest'a

succese lui Saladinu prin astutia s'eu fortuna, totu atátu-a, de cuprinse fara versare de sange pe toti cei, cari mai scapase de mórte, pe cari elu i impartí s'eu inchise prin mai multe cetáti. Intr' acesti prinsí erá si domnulu Torello, si elu fu transportatu in prinsóre la Alesandri'a.

Elu erá aci necunoscutu s'eu se temeá s'eu se dee pe fatia; astufelu incepú, constrinsu de lipsa, a instruí falconi, in care arte elu erá maestru mare s'eu prin ast'a ajunsese la cunosciuti'a lui Saladinu. Saladinu 'lu scóse d'in prinsóre si-lu luá de falconariulu seu. Domnulu Torello, pe care sultanulu nu-lu numiá altucum, decâtu totu dupa numele d'in botezu (s'eu nici elu nu cunosceá pe sultanulu, nici sultanulu pe elu), i stá mintea totu la Pavi'a, si cercase mai de multe ori s'eu fuga, dar' nu i-a succese nici odata. Astu-felu venindu odata nisce genezezi ca ambasadori la Saladinu, pentru ca s'eu rescumpere nisce cetatieni de ai loru, pe candu erá ei s'eu plece cugetá Torello s'eu scrie domnei sale, cá elu traesce si cá se va re'ntorce cátu mai curendu acasa, s'eu-lu astepte numai. Asia si facú. Elu se rugá cu delicatetia de unu ambasadoru, pe care 'lu cunosceá. s'eu dee acést'a epistola in man'a abatelui de la San-Pietro in Ciel-d'oro, carele i erá unchiu.

Pe candu domnulu Torello se aflá in astufelu de impregiurári, se intemplá intr' o di, cá Saladinu vorbesce cu elu despre falconi si s'eu elu incepú a suride si suridiendu facú o schima cu gur'a, ce Saladinu o oservase mai de multe ori, candu fusese la elu acasa in Pavi'a. Prin acest'a schima Saladinu si-aduse aminte de domnulu Torello, incepú a-lu privi cu atentiune si i se parú, cá intr' adevèru e elu. Astufelu lasandu la o parte discursulu inceputu, d'ise: „spune-mi, crestine; d'in ce tienuturi d'in apusu esci tu?“

„Domnulu meu,“ respunde Torello, „eu sum unu lombardezu d'in o cetate, numita Pavi'a, unu omu seracu si de o stare de josu.“

Saladinu aud'indu aceste se asecurá si mai tare despre cele, ce se indoesce pana aci, si d'ise in sine plinu de bucuria: „Ddieu mi-a datu ocaziune s'eu aretu. cátu de multu amu pretiuitu eu curteni'a lui.“ Si fara s'eu mai díca ce-va, demandá s'eu scóta tóte vestimintele sale

in o chilia; duse pe Torello in laintru și dîse: „uita-te, crestine, deca este vre unulu intr' aceste vestminte, care sê-lu fii vediutu tu vre odata.“ Domnulu Torello incepù a se uitá, și vede vestmintele, ce domn'a-sa le daruise lui Saladinu. dar' nu credea, cá se pôte sê fia aceea, și astufelu dîse: „domnulu meu, eu nu cunoscu nici unulu d'in aceste vestminte. Ce e dreptu, aceste doue vestminte sémena tare cu nisce vestminte, cu cari m'amu imbracatu eu odata d' inpreuna cu trei negutiatori, ce venise la cas'a mea.“

Saladinu atunci nu se mai potù retiené, ci-lu imbratisiá cu teneretia si-i dîse: „Dta esci dara domnulu Torello d' Istri'a, éra eu sum unulu d'in acei trei negutiatori, carora dóm'n'a DTale li-a daruitu aceste vestminte. Acum a venitu tempulu sê Te convingu, ce felu suntu marfele nóstre, precum amu disu, candu m'amu despartítu, cá se pôte templá sê Tíle aretu.“ Domnulu Torello audíndu aceste, incepù a se bucurá fórte, dar' totu odata a-i fí sí rú-síne, pentru cá credea, cá l' a primitu prea seracesce. Éra Saladinu i dîse: „Domnule Torello, deca Te-a adusu Ddieu aici, cugeta, cá acuma nu sum eu domnu, cí DTa.“ Dupa ce si-au manifestatu bucuri'a unulu pentru altulu, Saladinu 'lu face sê se imbrace in vestmintele regesci, sí-lu presentéza pe la toti baronii sci cei mai mari, i lauda generositatea și demanda ca fiecine, deca voesce sê nu si pérda grati'a innaintea lui, sê-lu onoreze ca pe elu insu-si. Acést'a facura toti de acum innainte, dar' mai multu, decátu toti, cei doi domni, cari fusesera cu Saladinu la elu acasa.

Splendórea cea mare, in care se vediù atátu de curendu domnulu Torello, i mai abatu incátu-va cugetele de la Lombardi'a, și mai cu séma, pentru cá credá, cá epistol'a sa va fi trebuitu sê ajunga acum la unchiulu seu. In castrulu crestiniloru murise sí se inmormentase tocmai in acea dî, in carea fú cuprinsu de Saladinu, unu cavaleru provençalu nu prea renumitu. Numele acestui cavaleru éra domnulu Torello de Dignesi sí fiindu cá domnulu Torello d' Istri'a éra cunoscutu in tota oatea prin nobilitatea sa asiá ori cine audiá vorbindu-se despre moatea domnului Torello a crediutu, cá domnulu Torello d' Istri'a a moritu, éra nu celu de Dignes. Tóta óstea fú indata dupa acea cuprinsa sí asia cei amagiti nu se

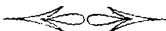
mai potura desamagi. Multi Italiani se reintórsera acasa cu scirea acést'a și intr' acesti fura multi asia tare incredintiati despre moatea domnului Torello, incátu eutezara sê dica, cá l'au vediutu mortu cu insu-si ochii loru și cá au fostu de fatia la inmormentarea lui.

Acést'a scire venindu la urechile muerii și a rudeloru lui causá o dorere nespusa de mare, dara nu numai in ánim'a loru, ci in a tuturora, cari-lu cunoscuse. Ar' fi prea lungu sê aretu cátu de mare a fostu dorerea, intristarea și plausulu muerii lui, carea incependu dupa câte-va luni de o continua intristare, a-si mai resfirá dorerea, indata cei mai de frunte barbati d'in Lombardi'a o cerura de sótia, și fratii si rudele ei inea incepura a stá de ea sê se marite a dou'a óra. Ea a refusatú de mai multe ori intre lacremile cele mai ferbinti acést'a propunere, dar' in urma se vediù totusi constrinsa sê face pe voi'a rudeloru ei, inse sub acea conditiune, ca ea sê nu se duca la barbatu pana nu va trece tempulu, care lu-a promisú domnului Torello.

Pe candu in Pavi'a astufelu steteau lucrurile cu dóm'n'a și mai erau pôte numai optu dile pana la terminulu, candu ea trebuia sê se duca la noulu barbatu, se intemplá, cá domnulu Torello vediù intr' o dî in Alesandri'a unu omu, pe care elu 'lu vediuse mai nainte suindu-se cu ambadorii genezei pe galer'a, care mergeá la Genu'a. Lu chiamá la sine sí-lu intreba, ce cale a avutu sí candu a ajunsu la Genu'a. „Domnulu meu,“ respunse elu, „rea cale a avutu galer'a, precum amu audítu eu in Cret'a, unde remasesem indereptu; pentru cá candu érá aproape de Sicili'a se radicá de catra mélianopte unu ventu cumplitu sí o aruncá in prundurile Barberiei astufelu, cátu nici unu sufletu n'a mai scapatu, și intre altii perira acolo sí doi frati ai mei.“

Domnulu Torello crediù astoru vorbe cari descriau intemplanrea, precum a fostu și aducandu-si aminte, cá terminulu, ce-lu ceruse elu de la dóm'n'a sa, preste puține dile aveá sê espire, cugetandu si acea, cá in Pavi'a nu se va sci nimicu despre starea lui, tieneá de securu, cá domn'a sa se va fi maritatu a dou'a ora. D'in acést'a cauza elu intr' atátu-a se intristá, cátu-si perdù voi'a de mancare, se puse pe patu sí se otari sê móra.

(Va urmá.)

F O I S I O R A .

Bucuresci in 15. Aprile 1863.

Diurnalele d'in Romani'a.

Influinți'a, ce diurnalistic'a eșer-
ceza asupra limbei sî a literatu-
rei unui poporu e mare, cã-ci ea devue
sê fia rezultatulu relatiuniloru sî devuin-
tieloru sociali. Diurnalistic'a sta totude-
una in ratiune directa cu innaintarea
ori regretarea culturai sî civilisatiunii
unui poporu, prin urmare ea e termome-
trulu culturai sî civilisatiunii, a aple-
carii catra scientie sî a gustului unei na-
țiuni. Cu câtu unu poporu pasiesce mai
tare in civilisatiune, cu afãtu-a semte
elu sî devuinti'a estinderii diurnalisticai,
carea prin comunicatiunea cea repede a
inșciintiariloru sî debateriloru de totu
felulu e de mare folosu literaturai sî
culturai poporali.

Sê facemu o revista scurta preste
diurnalele d'in Romani'a, sî vomu vedé
cãtu de tare a innaintatu poporulu ro-
manu intr' unu tempu forte scurtu:

1. „Romanulu,” diariu politicu,
comercialu sî literariu cu devis'a: Vo-
esce sî vei poté. Lumineza-te
sî vei fí. Acestu diurnalu ése sub di-
rectiunea Dlui C. A. Rosetti sî se
sustiene cu spesele unei asotiatiuni de
150 de membrii sî a 2000 de abonanti,
cãte cu 4. auri pe anu fara transportu.
Are servitiu particularu de la societatea
telegrafica d'in Vien'a, de unde primesce
pe ficare luna 40 de depesie despre in-
templarile sî scirile mai insemnate d'in
tote partile globului, cari apoi se comu-
nica prin acestu diurnalu in tempu de
24 de ore. Pentru servitiulu acestu-
a solvesce cas'a diurnalului 40 de auri pe
luna. Ca celu mai mare diurnalu alu
Romaniei ése in tôte dîlele, afara de

serbatori, in cola mare cu 5 colone sî
esista de 7-ani. Acestu diurnalu, precum
ni areta sî devis'a lui, e intr' adeveru
patrioticu sî liberalu sî se respandesce
prin Itali'a, Franci'a sî alte pãrti ale
Europei.

2. „Independinti'a Romana,”
diariu politicu, comercialu sî literariu
sub redaptiunea Dlui Radu Ionescu.
Sustiene sî apera asemenea idei sî prin-
cipie liberali sî are 4 - 5000 de prenu-
meranti.

3. „Reform'a,” diariu politicu, co-
mercialu sî literariu cu devis'a: Drept-
tate sî adeveru. Redaptorulu e Dlu
I. G. Valentinianu. Acestu diurnalu
in poterea devisei sale scrie mai liberalu
d' intre tote sî chiar' in fati'a legii de
presa. Are prenumeranti 400.

4. „Buciumulu,” diurnalu poli-
ticu, comercialu, literariu sî istoricu sub
redaptiunea Dlui Cesar Boliac.
Acestu diurnalu e guvernamentalu sî
are subventiune de la guvernulu. Ese in
cola mare cu 5 colone. Pretiulu e 4 auri
pe anu.

5. „Monitorulu,” diurnalu ofi-
cialu sub directiunea Dlui St. Andro-
ne. Ese in tote dîlele afara de serbatori.

6. „Tieranulu Romanu,” foia
agricola sî comerciala sub directiunea
Dlui I. Ionescu, agronomu. Ese odata
in septemana.

7. „Monitorulu Comuneloru,”
foia de economi'a rurala. Redaptorulu
ei e Dlu P. S. Aurelianu. Pretiulu
e 7 doidieceri pe anu sî ése odata in
septemana.

8. „Natur'a,” diurnalu scientificu

pentru respandirea cunoscintelor naturali in Romani'a. Acestu diurnalul forte instructiv, ce se dirigeá de Dlu doctoru de medicina sî profesoru Iuliu Barasiu (repausatu in 31. Martiu a. c.) sî de Dlu Ananescu s'a suspendatu de la finea anului trecut.

9. „Buletinulu Municipalu,” foia de septemana pentru publicarea dispositiuniloru sî feluriteloru in sciintiári d'in partea municipalitáti (svatului cetatienescu). Pretiulu e 6 doidieceri pe anu.

10. „Nichipercea,” diurnalul umoristicu sî satiricu sub directiunea Dlui Orosianu; ése odata pe septemana. — Numirea Nichipercea insemneza la poporulu de aici unu lucru reu, necuratu si diurnalulu a capetatu acestu nume pentru cá are multu de a face cu asemenea lucruri combatendu prin esprobári sî caricaturi lucsul sî alte abusuri d'in vietia comuna.

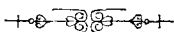
11. „Amiculu Familiei,” foia periodica, trateza despre litere, sciintia, arte, pedagogia sî industria pentru formarea sesului frumosu. Directritia acestei foie e Dr'a Constanti'a de Dunc'a (Camille d' Alb.) Ese de doue ori pe luna.

Aceste suntu diurnalele Romaniei,*) cari tote aparu in Bucuresci. In partea Romaniei de preste perîulu Milcovu (Moldavi'a) nu ése nici o foia. Diurnalele, la cari n' amu spusu pretiulu sî de câte ori esu, au pretiu de doi auri pe anu sî aparu de 2 ori in septemana.

Pana mai de una dí numai unu diurnalul se tiparia cu litere mestecate, cele-l-alte tote cu litere cirile, inse acum esu tote cu semnele strabunesci; ortografi'a e inca forte diferita, dar' nici nu e cu potintia altucum, pana vomu avé o binescriintia stabilita.

University Library C. Silvanu Munténu.

*) Dar' „Gazet'a Tribunaleloru“? *Red.*

Pasiunea séu patim'a.

Câ ce este pasiunea, aceea nu se poté spune cu doue trei cuvinte. Intrebati pre junele amorusu, care adoréza unu idealu, despre care viséza diu'a si nóptea, a cáru nume 'i turbura tóte cugetele sî sentiemintele sale, 'i electriciséza finti'a intréga, pentru dobendirea aceluia e gatá a-si sacrá chiaru si ceea ce e mai scumpu omului, — viati'a, dícu: intrebati pre junele, care iubesc o tenera gingasia ca rou'a, alba ca néu'a, la peru, la sprincene négra ca nóptea, intrebati-lu: ce pastréza elu in peptulu seu, sî va respunde: „unu sentiu díescu, ce se numescé „amore pasiunata!“

Pre tenerulu, care de la natura e inestratu cu talentu escelinte, diligintia neobosita, sî a inceputu numai de cátu a gustá d'in fruptele cele dulci ale sciintelor sî ale artelor frumóse, 'lu veti aflá cu noptile intregi cufundatu sî innecatu in caosulu studiiloru sciintifice; elu nu-si mai afla nici cea mai mica placere in musica, jocu, teatru, baluri séu ori

ce feliu de petreceri; nu, pentru cá vietinesce numai pentru indestulirea poftei si setei nemarginite a lui de a-si poté cascigá sciintia largá sî basata. Iata pasiuenea.

Treci prin atare cetate, orasiu, satu ordnatu, vei vedé intre casele, séu colibele bine grigite, in atare ocolu casa desmatiata. gradina nesemenata, economia negligeata, peste totu vei vedé misielia intréga. Tu, ca omu curiosu vei intrebá de vecini, de ce omulu acesta intru atat'a 'si lasa parasita economi'a, cas'a si gradin'a sa, sî ei 'ti voru respunde: omulu acesta diu'a nóptea siede totu acasa, nu-lu vedi beutu séu predatoriu nici odata, in sa pasiunea cea mai mare a lui e: a jocá in cárti, in cari si-a perditu mai tóta averea. Iata o alta pasiuene!

Vér'a, pe tempulu secerei, candu satenii serguitori lucra pe campu cu o multíme de lucratori odata numai audí unu toiu, larma, nisce sunete fara armonia, sî urlete neindatinate; tu te intorci intr' acolo, sî vei vedé o

multime de sateni, carii nici câ potu stâ dreptu pe petiore, sî suntu luminati de spiritulu beuturerei. Vei intrebâ mai departe despre impregiurarile loru, si 'ti voru respunde: câ acestia suntu nisce ómeni fara intieleptiune, fara moralitate, carii nu-si potu aliná in veci setea loru nemarginita dupa beutura spirituala; famili'a loru e in misielatatea cea mai mare, in cas'a loru vei aflâ o femea gelósa, pruncuti palidi la fétia. cantatur'a loru'ti storcu lacrime d'in ochi, intru ataf'a suntu predati unui viitoriu fara sperantia; capulu familiei nu se pôte desparti cu septemanele intregi de langa butea cu vinu. — Iata mai inca o pasiune!

Te intorcí incóce, te aplici incolo, pretotindenea vei aflâ in natur'a omenésca ce-va deosebitu. neindatenatu intre ómeni moderati.

Multe suntu pasiunile, ca tocmai temperatur'a omului; slabiciune vei aflâ mai la totu insulu, in sa acésta intr' unu gradu mai mare séu mai micu, incâtu graduarea acést'a despartiesce slabiciunea de pasiune.

Pasuinea, in ori ce privintia, totudeuna se aréta intr' o mesura mai insemnata decâtu aceea s'ar poté acceptâ intre impregiurâri ordenarie; câ-ci ori ce sentiu, preiubire, séu atragere numai atuncia se pôte anumerâ intre pasiuni, candu aceea a trecut peste tiermurii cuveniti a moderatiunii, si a ajunsu pana la estremitate; — d'in contra, intr'o mesura mai mica, este numai slabiciune.

Ori ce pasiune, fie aceea in amóre, saltare, invetiare, venare, s. c. l. e de condamnatu. Aceea nu te va duce la scopulu doritu; — câ-ci omulu pasiunatu intru atât'a e ocupatu cu objetulu pasiunii sale, incâtu abia scie ce-va despre cele ce se intempla in teatrulu celu mare a lumii; celu putienu nu se intereseza de nimic'a, aréta o nepasare, unu indiferentismu mare catra ori ce feliu de intreprindere, fie aceea grandiósa, pompósa, salutaria, patriotica séu natiunale; elu vietuesce numai sî numai pentru iudestulirea pofteri celei nemarginite a lui; — cu unu cuventu, e sclavulu pasiuniloru.

Aceste in sa, pe langa tóte, câ suntu de condamnatu, tréca duca-se, pentru cá celu putienu suntu effuinti'a naturei omenesci. In sa numai atuncia se vedu reutatile pasiuniloru,

candu acele se aréta in intrég'a goleciune a loru, adeca atuncia, candu omulu pasiuniloru nu 'si pôte implinì poft'a sa, séu trebue sé invinga greutâti mari si multe pana ce-si va ajunge scopulu. Cine n'a esperiatu, câ omulu pasiuniloru rumpe, taie, smulge, frange si nimicesce ori ce objetu, ce-lu impedeca, si 'i sta in cale? Omulu pasiunatu dovedesce demultei potere estraordenaria, animare, taria si resolutiune neclatita, trece mai totudéuna la estremitâti, candu apoi nu crutiéza, dreptate, ónore, avere, nu nimicâ, tóte le calca cu piciórele, pana candu in urma cade sî elu victim'a, pasiuniloru sale! — Astufeliu suntu urmarile pasiuniloru!

Acést'a e pericolósa nu numai pentru cei ce suntu pasiunati, nu numai pentru famili'a séu vecinii loru, ci chiaru si pentru societatea intréga a ómeniloru. Urmarile pasiunii neindestulite suntu mari si necalculabili! acést'a e unu reu, care abia se pôte alungâ din ánim'a omului, déca acela s'a incuibatu odata intr' ins'a.

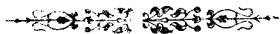
Este in sa unu modu, prin care pasiunea se pôte aduce intre tiermurii moderati a simtiementelor omenesci, se pôte infrenâ, ba cu totulu nimici.

Modulu acest'a este: educaciunea séu crescerea!

Mamele, candu voru observâ, câ baetii loru afla o placere, o predileptiune neindatenata catra un'a séu alt'a, si câ ei se silescu cu diligintia neobosita de a 'si cascigâ ce-va objetu: sê-si aduca aminte câ aci jace sementi'a pasiunii, carea trebue sé o smulga, sé o sterpésea d'in radecina, sé o departeze d'in pepulu celu crudu a baetului, in sa cu blandetie, cu invetiaturi sî esemple morali.

Educatiunea buna este acelu fundamentu tare si neclatitu, pe care se pôte basâ unu edificiu maretiu — viitoriulu fericitu a tenerului; ánim'a baetiloru e unu arbore fragedu care sta sub paz'a gradinariului; si precum gradinariulu netediesce arborele de crengile cele rele si nefolositóre, tocmai asiâ e de lipsa, ca sî mam'a cu consciintia sé curatiésca ánim'a baetiloru de tóte pasiunile!

M. B.

Cununa de noutăți.

(!) „Gazet'a Transilvaniei,” diurnalulu celu mai vechiu romanescu d'in Austri'a 'si serbeza in anulu acest'a iubileulu seu de argintu. Publicistulu nostru Dlu Georgiu Baritiu e infintiatoriulu Gazetei sî de acea domnele romane d'in Pest'a si Bud'a i-au tramisu pe Santulu Georgiu, diu'a onomastica a Dniei Sale, unu portufoiliu, demnu de ostenelele Dlui Baritiu. Portufoiliulu e mare sî imbracatu in catifea bruna. Pe fati'a intâiu a esteriorului e cosutu pe metasa alba o cununa de flori, éra in mediuloculu cununei pager'a Ardealului. Totu portufoiliulu e impartîtu in trei despartimenturi, tote imbracate in moir antique; celu d' intâiu, care are inca trei despartimenturi mai mici pentru intrebări, respnsuri si varietăți, e in tricoloru natiunalu. Acuma urméza mai multe foi de papiru sugatoriu, éra imbracate in metasa alba, si aceste suntu pentru de a se depune epistole, concepte si alte notize intre ele. Pe o parte a despartimentului alu treilea se afla dîlele septemanii scrise cu litere de auru pe pergamentu; pe urma despartimentulu alu treilea. Inchiuetori'a e de argintu auritu. Totu portufoiliulu e lucratu cu atâtu-a gustu sî idéa e asia nimerita toemai pentru Dlu Baritiu, încâtu ni se pare, câ altu ce-va nici câ s'ar fî potutu alege mai bine. Manele cele delicate a Stimatei Dne Alisandr'a Pop'a s'au aretatu sî acuma demne de laud'a, ce au seceratu de la espusetiunea natiunala d'in Brasieiu. Portufoiliului se alaturà epistol'a urmatoria:

Multu Onorate Domnule! Diurnalulu celu d' intâiu romanescu in imperiulu Austriei, „Gazet'a Transilvaniei“ in anulu acest'u 'si serbeza iubileulu de unu patrariu de seculu alu esistintiei sale. Scimu bine, intre ce felu de impre-

giurări grele ai inceputu a publicá sî a redige diurnalulu acestu bine meritatu innaintea Romaniloru, scimu prea bine, cari sî câte suntu meritele Multu Onoratei Domniei Tale pe carier'a publicitătii, — faptele vorbescu de sine. In ^{5. Maiu} _{28. Aprilie} serbâmu diu'a Santului Georgiu, diu'a-Ti onomastica; ocaasiunea acest'a e binevenita pentru noi sê Te salutâmu d'in departare sî sê-Ti urâmu de la Atotputintele viétia indelungata sî fericita, sanetate durabile sî acea taria inticlesuale, cu carea ai aperatu interesele Romaniloru de la ivirea Gazetei pana sî in tempulu de fatia. Te rogâmu primesce portufoiliulu acest'a de la noi intru suvenire ca de la atâte-a surori dulci a Multu Onoratu Domniei Tale, primesce-lu ca unu prea micu semnu de recunoscintia cu acea ânima sî placere, cu carea Ti-lu ofereza — in Pest'a ³⁰/₁₈ Aprile 1863-damele romane. Louisa Ionescu-Derecskey m. p. Anna Vornica-Hoffmann m. p. Iuliana Mihály nasc. Mán m. p. Anna Miculescu nasc. de Ratiu m. p. Anna Nedelcu m. p. Sidoni'a Haica m. p. Iuliana Perianu m. p. Mari'a Ioanovicu m. p. Elen'a Ioanovicu m. p. Alisandra Popa-Popovicu m. p. — Esemplului astui frumosu a urmatu tenerimea romana studiosa la universitatea Pestei manifestandu-si felicitarile prin o adresa.

(!) Stimat'a domnisiora Constanti'a de Dunca, pre cum cetimu in „Amiculu Familiei,” a prezentatu Mariei Sale, Domnei Romaniloru o adresa d'in partea domneloru romane d'in Transilvani'a, ca omagiu de respectu si de admiratiune pentru totu ce face Mari'a Sa pentru educatiunea fiitoreloru mame ale natiunii romane. Domnele romane d'in Transilvani'a au oferitu felicitarile loru Mariei Sale sî computele reuniunii fe-

meiloru romane magnificu legate in byson de colórele natiunali. Mari'a Sa a primitu cu multa binevointia acest'a espresiune de devotamentru a domneloru romane d'in Transilvani'a.

(!) Dlu Alesandru Romanu, profesor de limb'a sî literatur'a romana la universitatea d'in Pest'a a deschisu in ²⁷₁₃ Aprile prin o cuventare frumosa, catedr'a romana.

(!) Cu bucuria intregistramu, câ Il. Sa D. Iosifu Popu Selagianu, nou denumitulu episcopu d'in Oradea Mare a decisu a face o fundatiune pentru siese teneri romani, cari studieza la institutetele mai innalte sî mai cu sema la cele juridice. D'in acest'a fundatiune fie care teneru va sê capete pe anu unu stipendiu de 300 florini.

(!) Literatur'a romana éra e in doliu perdiendu unu faptoru alu seu pr'in mortea doctorului de medicina Iuliu Barasiu, carele dupa o aptivitate de 20 de ani ca profesor, medicu, scrietoriu sî redaptoru in 13. Aprile a repausatu. E de insemnatu, câ acestu barbatu a fostu de nascere israelitu, inse a contribuitu sî a jertfitu pe altariulu natiunei romane mai multu dora, decâtu candu ar' fi fostu de sange romanu sî câ-si lasa famili'a de-totu orfana. Natiunea se va ingrijî de famili'a unui-a, carele n'a potutu sê grijesca asia tare de éa, fiindu câ interesele patriei sî a natiunii intregi i-au zacutu mai multu la ânima. Audimu, câ comunitatea Israelitfloru d'in Bucuresci va sê radice repausatului unu monumentu prin infintiarea unui institutu de orfani, care va sê porte numele „Institutulu lui Barasiu.“

Literatura.

(!) Ni sosi numerulu alu doilea d'in „Amiculu Familiei.“ Elu cuprinde in sine: curierulu Bucuresciloru; drepturile de autoru combatendu articululu alu II-lea d'in legea de presa; biografi'a artistului de musica Beethoven; fiecele poporului; Estella, novela, urmare d'in numerulu I.; corespondintie; cronic'a de mode parisiene sî revist'a teatrala. — Salutamû d'in adenculu ânimei mai alesu rubric'a d'in urma, carea ne face cunoscuti cu o tema pana acuma de totu straina. Scimu, câ edificiuulu teatrului natiunali d'in Bucuresci e grandiosu, incâtu putiene se afla in Europ'a asemenea lui, inse de cele ce se petrecu aci nici o foia nu face amintire, nime nu se intereseza de medu'a teatrului. Vomu cunosce de adi nainte dramele, operele, piesele sî melodiele romane, vomu cunosce autorii lorû sî artistii, cari se nisuescu a-si castigá complacerea si aplaudarea publicului. Numele Hollosy Corneli'a a strabatutu pana in cele mai mici colibe d'in Ungari'a de ce sê nu scimu noi, care e privighitori'a aceea, ce canta in limb'a dulce romanesca.

(!) „Corneliu Nepote,“ clasiculu latinu, tradusu si explicatu cu note in limb'a romana de Dlu Canonicu Andreiu Liviu a esitu de sub tipariu sî se afla de vendiare la traducatoriulu in Lugosiu. Pretiulu unui esemplariu e 1 fl. v. a.

Telegrafulu redaptiunei.

(!) Stimatulni Domnu Marescu: Amu primitu cu bucuria anim'a nobila, carea va esî câtu de curendu, precum amu amintitu sî in epistol'a privata; ne rogamu de cele promise. — „Limb'a romana eliberata“ o salutâmu d'in adenculu animei; „cantarilerituali, considerateca musica vocala“ sî „teatrulu natiunali“ voru fi binevenite. — „Eusiartist'a,“ o vomu indevintiâ. — „Unuadio dela Brasieu,“ Meditatiunea unei june“ sî „unu suspinu“ voru esî cu tempulu. — Dlu Turturelu Codrianu in Vien'a: Noi amu facutu, ce a statu in poterea nostra, asteptâmu sî de la D.Ta. — Dloru teologi d'in Blasiu: Epistol'a a dôn'a amu capetalu-o, inse cea d'intâiu n'a ajunsu la redaptiune. — Dlu S. M. in Ungvaru: Vomu urmâ epistolele D.Tale. — Dloru Nicolau P. sî Leonte S. in Vien'a: Asteptâmu respunsu la epistolele tramise.

Proprietariu, redaptoru respundietoriu si edatoriu: IOANICHIU MICULESCU.

➡ Mai avem inca puçine esemplarie complete d'in inceputu. ➡

Cu tipariulu lui: EMERICU BARTALITS.